

Professor Søren Højgaard Mørup

2.7 Gode begrundelser i ansøgninger om appeltilladelse – nogle praktiske vink til ansøgere

---

Af professor, dr.jur. Søren Højgaard Mørup, medlem af Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Når man modtager en afgørelse fra Procesbevillingsnævnet, kan man konstatere, at nævnets begrundelse begrænser sig til en gengivelse af indholdet af den regel i retsplejeloven, som udgør hjemmelsgrundlaget for afgørelsen. Der gives således ikke nogen nærmere begrundelse for den skønsmæssige vurdering af, om betingelserne for at meddele appeltilladelse er opfyldt. Det er helt i overensstemmelse med § 19, stk. 2, i nævnets forretningsorden. (Reglen har sin baggrund i nogle lovforarbejder, som jeg ikke skal komme nærmere ind på – se i stedet Hanne Kjærulf og Niels Fenger, Appeltilladelser, s. 323 f. Se om dette emne også indlæg af advokat Asger Bagge-Jørgensen i denne årsberetning, afsnit 2.8).

Som ansøger skal man derimod begrunde sig ansøgning, jf. forretningsordenens § 3, stk. 1, 1. pkt. Jeg har som først suppleant og nu medlem af nævnets afdeling for appeltilladelser formentlig læst i omegnen af 1.500 ansøgninger, og jeg mindes kun en enkelt gang at have været ud for, at en ansøgning slet ingen begrundelse indeholdt – end ikke en henvisning til et udkast til en ankestævning eller et kæreskrift. Selvom den pågældende ansøgning blev realitetsbehandlet, kan det ikke anbefales, at man ikke begrunder sin ansøgning. Det kan faktisk være afgørende for sagens udfald. Dette burde ikke overraske for nogen. Til gengæld er der en del ansøgninger, hvor der er et – større eller mindre, men dog klart – forbedringspotentiale.

Dette kan måske hænge sammen med, at man ikke ved at læse nævnets afgørelser kan se, hvad nævnet lægger vægt på. Hvis man vil skrive en god ansøgning, må man derfor søge vejledning andre steder.

”

Man bør derfor også uden tøven anskaffe sig Hanne Kjærulff og Niels Fengers bog "Appeltilladelser"

”

Man bør naturligvis starte med at konstatere, hvad der fremgår af den relevante hjemmel for appeltilladelse, men udover at finde ud af, om kriteriet for appeltilladelse er, om sagen rejser principielle spørgsmål, eller "særlige grunde" eller begge dele, bliver man kun lidt klogere på, hvad nævnet kan forventes at ville lægge vægt på, hvis man alene læser loven. Nævnets praksis er som sagt også vanskelig at udlede noget af. Ved bevillinger til Højesteret vil der ganske vist altid på Procesbevillingsnævnets hjemmeside blive offentliggjort en nyhedstekst med omtale af sagen. Der er desuden omtale af uddrag af sager i de årlige årsberetninger. Men det kan være svært at gennemskue, hvad nævnet har lagt afgørende vægt på.

Man bør derfor også uden tøven anskaffe sig Hanne Kjærulff og Niels Fengers bog "Appeltilladelser". Forfatterne redegør dels for det eller de relevante kriterier for appeltilladelse i de enkelte sagstyper, dels for hvorledes nævnet vurderer, om kriterierne er opfyldt (og for andre relaterede spørgsmål, såsom om tilladelse overhovedet er nødvendig for at appellere en afgørelse). Apropos ansøgningers indhold omtales det bl.a., hvilken betydning det har, hvad der fremgår (eller ikke fremgår) af ansøgningen (navnlig s. 292 og 295).

Derudover kan man med fordel forsøge at leve sig ind i nævnets behandling af sagerne: Sekretariatet udarbejder for hver sag et notat med en sagsfremstilling, retlige forhold og en indstilling. Den bliver sendt til medlemmerne af nævnet sammen med den afgørelse, som ansøgeren ønsker at appellere, ansøgningen, bemærkninger fra andre parter, uddrag af sagens bilag samt relevant retskildemateriale og eventuelt retslitteratur. Som ansat i sekretariatet skal den enkelte sagsbehandler udarbejde et passende antal notater om ugen. Som medlem skal man typisk forberede 30-40 sager til et møde, og der er møder hver uge (idet møderne deles mellem medlemmer og suppleanter). Normalt sendes sagerne ud to uger før et møde. Selvom notaterne er af meget høj kvalitet, og selvom medlemmerne forbereder sig samvittighedsfuldt på alle sager, kan en velskrevet og velbegrunderet ansøgning lette arbejdet med at nå til en rigtig afgørelse.

Forskellige nævnsmedlemmer arbejder forskelligt. Selv starter jeg sjældent med ansøgningen, men i stedet med notatet, fordi det i reglen hurtigst giver mig det, som er det vigtigste at få, når man ser på en ny sag: Overblik.

Det vil derfor efter min opfattelse være en hjælp for nævnet, hvis ansøgeren indledningsvist meget kort og objektivt skriver, hvad sagen og ansøgningen drejer sig om. Denne indledning bør ikke være længere end nødvendigt, da formålet – at skabe overblik – ellers forspildes. Man kan f.eks. skrive således "Jeg søger hermed om tilladelse til at kære en kendelse vedrørende syn og skøn i en sag om mangler ved en sejlbad. Hovedproblemstilling i sagen er, om .... Parterne er enige om, at der skal være syn og skøn, men er uenige om .... Retten har givet [den anden part] medhold. Det er denne kendelse, som jeg søger om tilladelse til at kære under henvisning til retsplejelovens § 389 a, idet ...".

Det er på dette sted – ved affattelsen af selve begrundelsen for ansøgningen – at det er relevant at forholde sig til lovens kriterier og de momenter, som Hanne Kjærulff og Niels Fenger redegør for i Appeltilladelser.

En del ansøgere griber ikke denne – centrale – dele af ansøgningen systematisk an, men fokuserer på at overbevise nævnet om, at den foreliggende afgørelse er forkert og bør ændres. Hvis kriteriet er "særlige grunde", er dette typisk centralt at få frem (men kan langt fra altid stå alene). Er kriteriet derimod, om afgørelsen angår et principielt spørgsmål, bør ansøgeren først og fremmest fokusere på at overbevise nævnet om, at sagen er principiel – og kan så i anden række argumentere for, at den foreliggende afgørelse i øvrigt er forkert. Det forekommer, at nævnet kan se nogle principielle problemstillinger i en sag, som parterne tilsyneladende ikke er opmærksomme på. Nævnet er tilbageholdende med at give bevilling, hvis det fremstår som tvivlsomt, om de principielle aspekter overhovedet vil komme frem under appelsagen.

Det forekommer, at der i ansøgninger om 3. instansbevilling i civile sager er forholdsvis lange redegørelser for faktum. Det er sjældent et godt tegn: Det kendetegner i reglen principielle spørgsmål, at de kan besvares, uden at man kender noget nærmere til faktum i den konkrete sag.

”

Hvis man i sin ansøgning tilstræber at anføre en begrundelse, som nævnet ville kunne lægge til grund som sin egen, hvis det ellers begrundede sine afgørelser, er man på rette spor.

”

Det forekommer også, at der i ansøgninger er lange eller fuldstændige citater af præmisserne i den afgørelse, som ønskes tilladelse til at appellere. Dette er normalt helt overflødigt. Som regel vil notatet indeholde sådanne citater som led i sagsfremstillingen, og som nævnt læser medlemmerne også selve afgørelsen eller afgørelserne.

I det hele taget er det sjældent nødvendigt eller hensigtsmæssigt at skrive en lang ansøgning – en ansøgning bør være kort og præcis som anført af nævnets tidligere formand Henrik Waaben i Advokaten, 2014, nr. 9, side 22 ff. Hvis man i sin ansøgning tilstræber at anføre en begrundelse, som nævnet ville kunne lægge til grund som sin egen, hvis det ellers begrundede sine afgørelser, er man på rette spor.

Der er situationer, hvor man som advokat søger om appeltilladelse, fordi klienten insisterer, uanset at man har rådgivet klienten om, at det er udsigtsløst. Nogle advokater signalerer i sådanne tilfælde en form for afstandtagen fra ansøgningen ved at skrive "min klient", hvor man ellers ville skrive "jeg". Det spiller ikke nogen rolle for afgørelsen af sagen, men min personlige præference er, at man kun skriver, hvad man selv vil lægge navn til. Man kan så nøjes med en (meget) kort ansøgning.

Selvom det sjældent er nødvendigt at skrive en lang ansøgning, og selvom det er forståeligt særligt i straffesager, at man som advokat sender en kort ansøgning, fordi klienten ønsker alle appelmuligheder afprøvet, uanset at det forekommer udsigtsløst, kan det dog undre, at forsvarsadvokater kun meget sjældent skriver lige så grundige og udførlige ansøgninger og høringsvar, som Rigsadvokaten. Det er i sagens natur ikke til at vide, om det ville gøre nogen forskel – men enhver advokat med respekt for sig selv vil vel mene, at det kan gøre en forskel, hvad vedkommende siger eller skriver. Så mens nogle advokater i civile sager med fordel kunne skrive lidt mere koncentreret, kunne nogle forsvarsadvokater nok indimellem med fordel skrive lidt mere udførlige ansøgninger.

Advokat Asger Bagge-Jørgensen

2.8 Lidt om begrundelse, tillid og tryghed

Af advokat Asger Bagge-Jørgensen, medlem af Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces fra 2015 til udgangen af 2018

Far, må jeg få en is?
Nej
Hvorfor?
Fordi jeg siger det.

Advokat, hvorfor fik jeg ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse?
Betingelserne var ikke opfyldt
Hvorfor?
Fordi man siger det.

Det er træls, når man ikke får det, man gerne vil have. Og end ikke kan få et svar på hvorfor. Det gælder alle.

Dette indlæg har afsæt i min egen baggrund som advokat og medlem af friproces-nævnet. Indlægget er mest henvendt til mine advokat-kolleger. Men andre må gerne læse med.

Enhver praktiserende advokat forstår værdien af, at en afgørelse, der går imod klienten, er velbegrundet. Og bedst er det, når afgørelsen kommer hurtigt, mens tingene er i frisk erindring. I det praktiske retsliv kommer det nok tydeligst til udtryk ved mundtlige tilkendegivelser, hvor en dommer i umiddelbar forlængelse af et retsmøde - hvor beviser og argumenter, måske krydret med mistillid og fjendskab, har krydset klinger - ser parterne direkte i øjnene og fortæller og begrundet resultatet. En klient, der ikke får medhold, kan være skuffet, måske endda vred. For nogle kan det være en personlig katastrofe. Men grundlæggende er det nemmere at acceptere resultatet, når man på en venlig men umisforståelig facon får begrundelsen serveret af en kvalificeret og uafhængig opmand. Det gælder også for straffesager, hvor langt de fleste afgørelser falder

i samme retsmøde. Det letter advokatens arbejde betydeligt, at man ikke med en tidsmæssig forskydning skal "oversætte" en afgørelse, der for andre end professionelle af og til kan opleves som noget abstrakt. Man kan simpelthen forklare og rådgive på et ordentligt grundlag og måske spare klienten for udsigtsløse retsskridt.

”

Netop derfor er jeg ofte af kolleger blevet mødt med undren (og en vis irritation) over nævnets praksis med ikke at begrunde.

”

Netop derfor er jeg ofte af kolleger blevet mødt med undren (og en vis irritation) over nævnets praksis med ikke at begrunde.

Det nemme svar på, hvorfor nævnet ikke begrunder, er formelt. Det fremgår således af lovgivningen om nævnets virksomhed, at nævnets afgørelser ikke skal begrundes nærmere. Efter § 19, stk. 2, i nævnets forretningsorden, begrundes nævnets afgørelser med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse, fri proces eller retshjælp. Se om nævnets afgørelser også bl.a. nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnævnet.dk og Hanne Kjærulff og Niels Fengers bog "Appeltilladelser", kap. 12, side 323 ff. Nævnet MÅ med andre ord ikke begrunde sine afgørelser ud over en henvisning til den relevante hjemmel. Og det er klogt. Kort fortalt kan nævnet ved en formfuldendt begrundelse komme snublende nær indblanding i domstolens arbejde. For det er ikke nævnet, der afgør selve sagen, og det kan være uheldigt, hvis nævnet på skriftligt grundlag udtaler sig alt for håndfast om beviser og anbringender forud for selve domstolsprøvelsen.

Men det fjerner jo ikke bøvlet, når man skal forklare et afslag for en klient. I en erstatningssag kan man jo efterlades med tvivl om, hvorvidt det var ansvarsgrundlaget, der haltede. Og i givet fald hvilke dele? Eller var det tabet, der var problematisk? Var det bevisbyrden, der på nævnets skriftlige og distancerede grundlag var akilleshælen?

Danmark er kendetegnet ved en meget høj grad af tillid. Det gælder i langt de fleste relationer, herunder i forhold til myndigheder, der – lad os se det i øjnene – udøver magt. Jeg har som nævnsmedlem fået et grundigt kig ind bag gardinet, når borgere enten får fri proces eller afslag. Det er utvivlsomt spørgsmål af stor rækkevidde for den enkelte, og jeg vil med dette indlæg understøtte den tillid, som jeg ved, at nævnets afgørelser (i det store hele) modtages med af mine kolleger, selv om man ikke kan læse, hvordan nævnet måtte være nået frem til sit resultat. For der ER en begrundelse for nævnets afgørelser. Og den er fyldig.

”

...det kan være uheldigt, hvis nævnet på skriftligt grundlag udtaler sig alt for håndfast om beviser og anbringender forud for selve domstolsprøvelsen.

”

Sekretariatet er befolket med knalddygtige, stræbsomme, ærgerrige og stolte jurister, hvor det ligger i DNA'et, at der skal være orden i sagerne. Mange er i karrierens forår, men har fanget, at vejen frem er at gøre sig umage og ikke slå smarte genveje. Og

adskillige øjne ser på sagerne, inden de når nævnsmedlemmerne, hvilket i sig selv er en kvalitetssikring. Sekretariatet er det stabile maskinrum, hvor sagerne og juraen kværnes metodisk og grundigt igennem.

Som nævnsmedlem modtager man sagens centrale akter sammen med et notat om sagens faktiske og retlige forhold tillige med en indstilling, der er velargumenteret. Alle akter er tilgængelige under voteringen i selve nævnet, og jeg har en håndfuld gange efterspurgt sekretariatet om konkrete akter. Jeg har fået dem prompte, blot for at konstatere at de var irrelevante, og at sekretariatets dømmekraft var sikker.

Når nu sekretariatet er så dygtigt, så er nævnsmedlemmerne vel overflødige? Er de ikke bare forsynet med hvert sit gummistempel, så man hurtigt kan tiltræde indstillingerne? Virkeligheden er, at ikke alle indstillinger følges. Mange gør selvfølgelig. Andet ville være bekymrende. Men ikke alle. Hvorfor så ikke? Nævnet for fri proces består af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, udpeget efter indstillinger fra landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Appelnævnet har en lidt anden sammensætning. Der er suppleanter, som deltager på lige fod, og jeg har personligt siddet i 8 forskellige konstellationer. Man kan ikke være medlem mere end 4 år, og rokeringen i forhold til landsdommeren er forskudt. Systemet er således skruet sammen, at indflydelsen er delt godt og grundigt ud på en flerhed af mennesker, hvad deraf følger af variation i forhold til fortolkningsstil, personlige præferencer og livserfaring. Og netop derfor er nævnet bundsolidt. Jeg kan vanskeligt forestille mig et mere sikkert design.

Og selv om der gennemgående er enighed om resultatet – andet ville dog også være mærkeligt, for den retlige ramme for afgørelserne er meget klar – har der været dissenser på kryds og tværs uden noget mønster, netop fordi nævnsmedlemmerne er forskellige, og fordi der ikke er indlysende svar på alle sager.

Mit budskab er derfor, at man kan have stor tillid til nævnets arbejde. Det hjælper selvfølgelig ikke den advokat, der skal forklare en skuffet klient, hvorfor nævnet gav afslag. Det hjælper heller ikke på, at man kan være lodret uenig i en afgørelse. Men forhåbentlig kan disse bemærkninger lindre den frustration, som følger af, at man ikke kan læse af nævnets kortfattede afgørelse, hvilken omfattende juridisk analyse og diskussion der har ført til resultatet.